

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Водянко Х.Я., Симак А.В., Яськів М.І., 2011

Гарантією успішного функціонування машинобудівного підприємства в умовах нестабільності та непередбачуваності зовнішнього середовища є підвищення ефективності його діяльності. Це, насамперед, вимагає вирішення проблеми формування (розробки) теоретико – методичного інструментарію оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства. Для об’єктивної оцінки інноваційної діяльності машинобудівних підприємств можна використати:

• Збалансовану систему показників (Balanced Scorecard - BSC);

• систему вимірювання ефективності та продуктивності (Effective Progress and Performance Measurement - EP2M);

• бенчмаркінг (benchmark).

Зазначені методики дозволяють проаналізувати і оцінити вплив на діяльність підприємства факторів зовнішнього середовища, не залишаючи поза увагою його внутрішні змінні.

Бенчмаркінг – технологія вивчення і впровадження кращих методів ведення бізнесу, механізм порівняльного аналізу ефективності роботи однієї компанії з показниками інших, більш успішних фірм [1].

Для більшості зарубіжних підприємств бенчмаркінг не є новим методом, оскільки він зазвичай здійснюється в рамках конкурентного аналізу, хоча бенчмаркінг є більш деталізованим, формалізованим і упорядкованим, ніж підхід конкурентного аналізу.

Перевагою бенчмаркінгу є використання відпрацьованих і перевірених практикою методів, що у свою чергу:

- сприяє зниженню ризику в процесі оцінювання;
- забезпечує скорочення тимчасових фінансових витрат;
- дає можливість сформувати власну команду внутрішніх консультантів.

Однак, застосування бенчмаркінгу для оцінювання інноваційної діяльності машинобудівних підприємств містить і ряд недоліків [2]:

• використання існуючих і схвалених «базових параметрів» відомих (передових) підприємств без змін може привести до отримання невірних результатів оцінювання, оскільки умови функціонування підприємств різняться;

• зниження уваги до обслуговування і задоволення потреб клієнтів;

• неузгодженість пропонованих методів зі стратегією підприємства, не підтримання його цілей чи постановка завдань, що мають занадто розмиті межі.

Система вимірювання ефективності та продуктивності спрямована на оцінку ефективності діяльності підприємства щодо досягнення встановлених цілей і передбачає формування оціночних показників у чотирьох напрямках:

- обслуговування клієнтів і ринків;
- удосконалення внутрішніх процесів;
- управління змінами та стратегією;
- власність і свобода дій [3].

EP2M дозволяє проаналізувати вплив чинників зовнішнього середовища на макро- (ринок) і мікро- (клієнт) рівні, а також враховувати внутрішні змінні підприємства, особливе значення з яких займає чинник мотивування персоналу середньої та низової ланок управління.

Недосконалість системи вимірювання ефективності та продуктивності полягає у тому, що вона:

- Ø не враховує фінансову складову діяльності підприємства;
- Ø не передбачає відстеження причинно – наслідкових зв'язків між показниками.

Збалансована система показників – це створена для стратегічного управління підприємством система кількісних і якісних показників вимірювання та оцінювання його діяльності, і ефективності виробництва по чотирьох напрямках:

- © клієнти передбачає відповідь на запитання: «Якими хотіли б нас бачити наші клієнти?»;
- © внутрішні бізнес – процеси - «У чому полягає наша конкурентна перевага?»;
- © навчання і розвиток - «Чи маємо ми потенціал для просування вперед?»;
- © фінанси - «Наскільки ми привабливі для акціонерів?» [4] .

Збалансована система показників дозволяє усунути недоліки і враховує переваги попередніх систем, оскільки Збалансована система показників [5]:

- ù передбачає використання окрім фінансових показників і показники нефінансового характеру;
- ù розглядає споживача як одного із основних факторів впливу на досягнення мети підприємства;
- ù надає можливість виявити неефективні внутрішні процеси на підприємстві;
- ù відображає залежність зростання підприємства від навчання і розвитку його персоналу;
- ù передбачає розробку стратегічних карт необхідних для узгодження короткострокових цілей діяльності підприємства з його місією і стратегією.

Для комплексної оцінки інноваційної діяльності машинобудівного підприємства доцільніше застосувати Збалансовану систему показників, яка дозволить вирішити дві фундаментальні проблеми:

- А ефективно оцінити інноваційну діяльність підприємства;
- А успішно реалізувати стратегію розвитку підприємства.

Однак, Збалансованій системі показників притаманний певний недолік – з факторів зовнішнього середовища прямого і непрямого впливу вона розглядає лише вплив споживачів. Саме тому, перспективою подальших досліджень є доповнення складової «клієнти» іншими чинниками зовнішнього середовища, які здійснюють вплив на діяльність машинобудівних підприємств.

1. Д.В.Солоха. Застосування бенчмаркінгу як інструменту ініціювання інноваційних процесів // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. №5, Т.3. - С. 112–116. 2. Козак Н. «Бенчмаркінг як інструмент підвищення конкурентоспроможності компанії»// журнал "Управление компанией" (до 2002 года — "Рынок капитала"). – січень 2000. №1-2. 3. Ивлев В. *Balanced ScoreCard – альтернативные модели*/ В.Ивлев, Т.Попова // Банки и технологии. – 2002. - №4. – С. 3– 7. 4. Оксана Максимова, руководитель департамента консалтинга « БДО Баланс – Консалтинг». *Как сделать стратегию измеримой*// Финансовый директор. – 2007. - №12 (64). – с. 69 – 71. 5. В.В.Смірнов, О.О.Клименко. Система збалансованих показників як ефективний інструмент об'єктивної оцінки діяльності підприємства // Академічний огляд. – 2007. №2. – С. 97–102.